

TAMÁNDL LÁSZLÓ*

A frissdiplomások végzéskori elvárásainak és három éves munkaerőpiaci tapasztalatainak összehasonlítása

Abstract

The higher educational institutions in the USA and some countries of Europe have already examined the careers of their alumni for more decades. This process has many positive signs: it makes the connections between the institutions and the alumni stronger, just like between the institutions and the labour market; in addition it attracts attention to the building and the possible changes. In Hungary the inauguration of the compulsory career-following-system was laid down in the Law of Higher Education in 2005 (2005/CXXXIX. act of the higher education).

The career-following is very important for the Széchenyi István University, so is the utilization of its results. The inauguration of the career-following-system of the alumni (the Hungarian abbreviation, that will be used henceforth: DPR) in the higher education is voluntary. As far as the representativity is concerned, the universities and colleges have unfortunately problems in Hungary how to achieve their alumni and how to get them to cooperate. A successful institutional DPR needs live connections with the students over their study and after it as well.

1. Bevezetés

A felsőoktatási intézmények végzettjeinek pálya- és utánkövetése az USA-ban és Európa egyes országaiban már több évtizedes múltra tekint vissza. Ez számos pozitívumot foglal magába: erősíti az intézmények és a munkaerőpiac, valamint az intézmények és az öregdiákok közötti kapcsolatot, felhívja a figyelmet a képzésre, a lehetséges változtatásokra.

Az eredményes képzés legfontosabb mércéje lehet az elhelyezkedés és a munkaerőpiacon történő sikeres helytállás. A Széchenyi István Egyetemen ezen elvek tudatában és fontossága tükrében készítettünk felmérést a végzett hallgatók körében. A kutatás legfőbb célja megismerni az öregdiákok véleményét, hogy miként értékelik beilleszkedésüket a munka világába, a Széchenyi István Egyetemen szerzett tudásukat, és magát az intézményt. A bemutatni kívánt utókövetéses vizsgálat longitudinális összehasonlítást tesz lehetővé a 2006-os és a három évvel későbbi elképzelések és azok megvalósulása között.

2. Módszertan

Az egyetem jelenlegi és volt hallgatóinak körében lefolytatandó kérdőíves adatfelvétellek célja egy olyan, folyamatosan bővülő, a hallgatói életpályák megfigyelésére és időbeli változások, elmozdulások követésére alkalmas adatbázis kialakítása, amely integrált, dinamikus vizsgálatok elvégzésére nyújt lehetőséget, a több elemből álló struktúra időbeli kifutásával pedig panelvizsgálatként funkcionálhat bizonyos alminták esetében. A kutatási struktúra három főiránnyal rendelkezik, a megfelelő adatfelvételi lépésekkel párosítva.

---

* PhD-hallgató – Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola.

1. táblázat. A kutatás főirányai

Főirány	Eszköz
1. A hallgatók előzetes várakozásai és elsődleges tapasztalatai az egyetemmel kapcsolatban	Az elsőéves hallgatók körében lefolytatott kérdőíves vizsgálat
2. A hallgatók összefoglaló értékelése az egyetemi tanulmányok időszakáról, munkaerőpiaccal kapcsolatos várakozások	A végzős hallgatók körében lefolytatott kérdőíves vizsgálat
3. A munkaerőpiaci integráció folyamata, az egyetemi képzés gyakorlati eredményei	A végzett hallgatók körében két alkalommal lefolytatott kérdőíves vizsgálat

Forrás: A szerző saját szerkesztése

A három adatfelvétel esetében kiemelten fontos kérdés az összehasonlíthatóság. Technikai szempontból a végzetek megkérdezése tekinthető a legbonyolultabbnak, mivel ebben az esetben a már végzett hallgatókat kell elérni. A felvételi módszer ugyancsak önkitöltős, de ebben az esetben a kérdőíveket vagy postai úton kell kiküldeni, vagy e-mailben (elektronikus úton) kell ösztönözni a kérdőívek kitöltését. A végzett hallgatók felmérése két lépcsőben zajlik; 2, illetve 5 évvel a diploma megszerzése után kérdezzük meg a volt hallgatókat életpályájuk alakulásával kapcsolatban.

A vizsgálatban szereplő kérdőívek úgy kerültek összeállításra, hogy a lehető legszélesebb lehetőséget nyújtsák az összehasonlításokra és longitudinális elemzések elvégzésére.

Az utókövetéses vizsgálatot a 2006-ban diplomát szerzett hallgatók körében végeztük. Az elemzést kiegészíti egy a 2006-ban záróvizsgát tett hallgatók szinte teljes körében végzett felmérés, amely longitudinális összehasonlítást tesz lehetővé az akkori és a két évvel későbbi elképzelések és azok megvalósulása között. A 2005/2006-os tanévben záróvizsgát tett hallgatók közül 197-en töltötték ki a kérdőívet, a visszaküldési arány egyetemi szinten 15%, amely reprezentatív mintát mutat.

3. A kutatás eredményei

3.1. Elhelyezkedés

Az adatfelvételnél vizsgáltuk az elhelyezkedés irányait, körülményeit. A végzeteknél érdemes összehasonlítani ezeket az adatokat a végzéskor adott feleleteikkel, mikor arra kerestük a választ, hogy hol, mikor, milyen területen szeretnének elhelyezkedni, letelepedni, mennyi lesz a bruttó munkabéruk, a szakmájukban vállalnak-e munkát, továbbá tud-e a régió ennyi fiatal számára megélhetést biztosítani.

A felmérés azt mutatja, hogy a Széchenyi István Egyetem végzett hallgatóinak több mint 60%-a Győr és a régiót választotta lakhelyül és itt talált munkát magának, míg a fennmaradók Budapesten, vagy más régióba hazatérve helyezkedtek el. Az alábbi ábráról leolvasható, hogy egykori hallgatóink elhelyezkedése nagyrészt a szülőfalujuk, szülővárosuk, illetve annak környékére összpontosul. Erős szívó hatás érezhető Győr illetve Budapest esetében, de egyre gyakrabban vállalkoznak külföldi munkára is a fiatalok.

A végzetek vélt és valós elhelyezkedési adatait vizsgálva azt a megállapítást tehetjük, hogy többé-kevésbé sikerült öregdiákjainknak tartani magukat az előzetes elképzeléseikhez. Közülük is kiemelkednek a győriek, akik szinte teljesen az elvárásaik szerint találtak munkát, míg legbizonytalanabbnak a Magyarország egyéb régióiból érkezettek voltak, akik „csak” 80%-ban látták reálisan a helyzetüket és tudták abszolválni a tervüket. A származási és elhelyezkedési helyek közti legnagyobb különbség a Budapestről származók esetében tapasztalható. Az ő esetükben valamennyien Budapesten terveztek elhelyezkedni, 27,27%-uk azonban meglepő vagy nem meglepő módon itt maradt Győrben és a régióban.

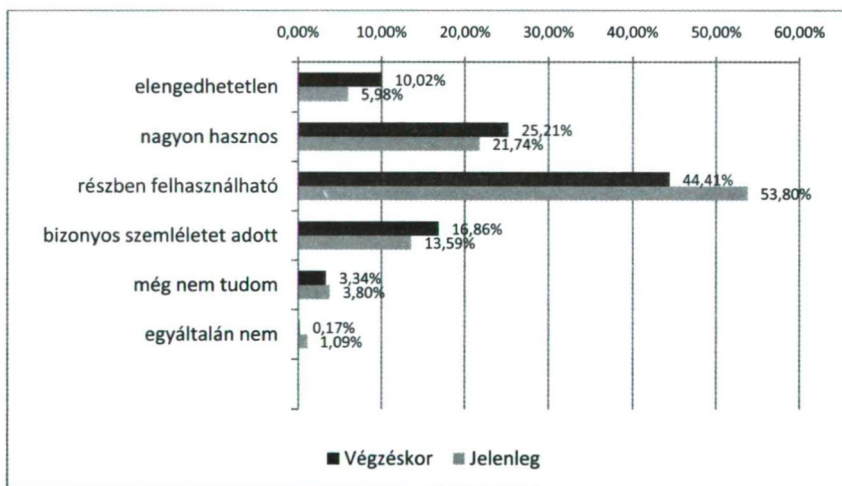
2. táblázat. A végzetek vélt és valós elhelyezkedési helye

Elhelyezkedés \ Származás	Győrben		a Nyugat-dunántúli régió		Budapesten		Magyarország más régiójában		Külföldön	
	Elképzeltek	Jelenlegi	Elképzeltek	Jelenlegi	Elképzeltek	Jelenlegi	Elképzeltek	Jelenlegi	Elképzeltek	Jelenlegi
Győr	78,00%	75,00%	12,00%	11,11%	10,00%	11,11%	0,00%	0,00%	0,00%	2,78%
Nyugat-dunántúli régió	37,75%	21,69%	49,51%	68,67%	6,86%	6,02%	4,41%	0,00%	1,47%	3,61%
Budapest	0,00%	9,09%	0,00%	18,18%	100,00%	72,73%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Magyarország más régiója	37,96%	13,56%	25,91%	1,69%	19,34%	22,03%	15,69%	61,02%	1,09%	1,69%
Végösszeg	43,24%	28,57%	30,72%	33,86%	16,36%	15,87%	8,68%	19,05%	1,00%	2,65%

Forrás: A szerző saját szerkesztése

A munkahely megtalálásának időpontjáról az öregdiákok úgy nyilatkoztak, hogy több mint 90%-uk fél éven belül sikeresen elhelyezkedett és közülük 48,09% egy hónapon belül megtalálta az őt foglalkoztatni kívánó céget.

A 2006-ban záróvizsgát tett hallgatók 31,05%-a rendelkezett munkahellyel záróvizsga időpontjában és a megkérdezettek 63,11%-a tervezte a következő félévben munkahely keresését. A megkérdezetteknek csak 7,01%-a vélte úgy, hogy a záróvizsgát követő 1 hónapon belül talál állást. Az alábbi ábra megmutatja mennyire sikerült tartani magukat az elképzelésekhez. Összefoglalva elmondható, hogy nagyon pozitív kép rajzolódott ki, miszerint a végzetek 51,63%-ának sikerült az elhelyezkedés egy hónap alatt, bár ezt csak a megkérdezettek 38,84%-a várta.

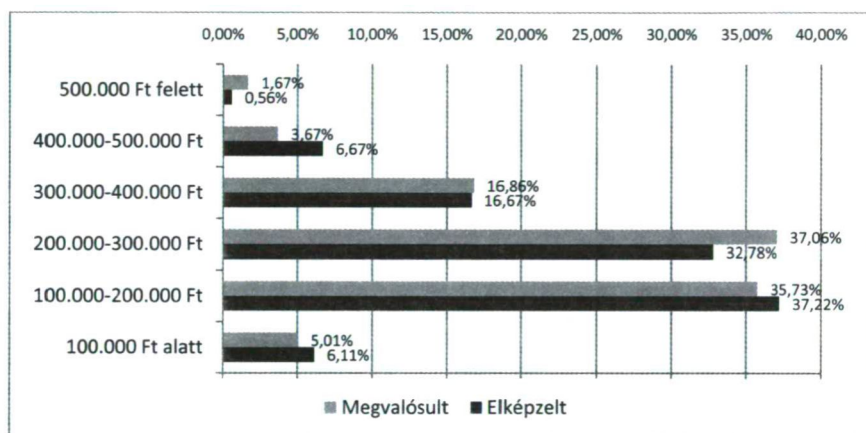
1. ábra. A 2006-ban végzetek vélt és valós elhelyezkedési ideje
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

Nagyon fontos szempont a pályán, szakmában való elhelyezkedés. A felmérés adatai alapján a válaszadók több mint 80%-a a saját szakterületén helyezkedett el. Legnagyobb pályaelhagyás a műszaki menedzsereknél és a mérnöktanároknál tapasztalható, míg az egyetemi közgazdászok, építészek, építőmérnökök és településmérnökök mindannyian a szakmájukban találtak megélhetést.

A három évvel ezelőtti kérdezéskor a válaszadók mintegy kétharmada (65,44%) válaszolta azt, hogy az elvégzett szak szerinti területen szeretne állást keresni. Ha a most adott válaszokat – a tényleges elhelyezkedést – összevetjük ezzel, látható, hogy az egykori hallgatók pesszimisták voltak ebben a kérdésben, ugyanis ezt bőven sikerült felülmúlniuk.

A felmérésekben nagyon fontosnak éreztük megkérdezni, hogy a végzett hallgatók milyen kereseti várakozásokkal jelennek meg a munkaerőpiacon, illetve mekkora a jelenlegi bruttó jövedelmük. A válaszadók 73%-nak bruttó bére a 100 és 300 ezer forint közé eső szakaszban található. A beérkezett adatok alapján meglepő módon a mérnöktanár diplomával kikerülők keresnek a legjobban, majd a villamosmérnökök és az informatikusok.

Érdeemes egy pillantást vetni arra is, hogy a 2006-os elképzések milyen arányban váltak valóra. A 2. ábrára tekintve biztosan kijelenthető, hogy a székényis diákok valóban látják a helyzetüket és sem alul, sem felül nem értékeli magukat és a képességeiket. Talán ennek is köszönhető az a nagyarányú gyors elhelyezkedés, amelyet előbb már taglaltunk.

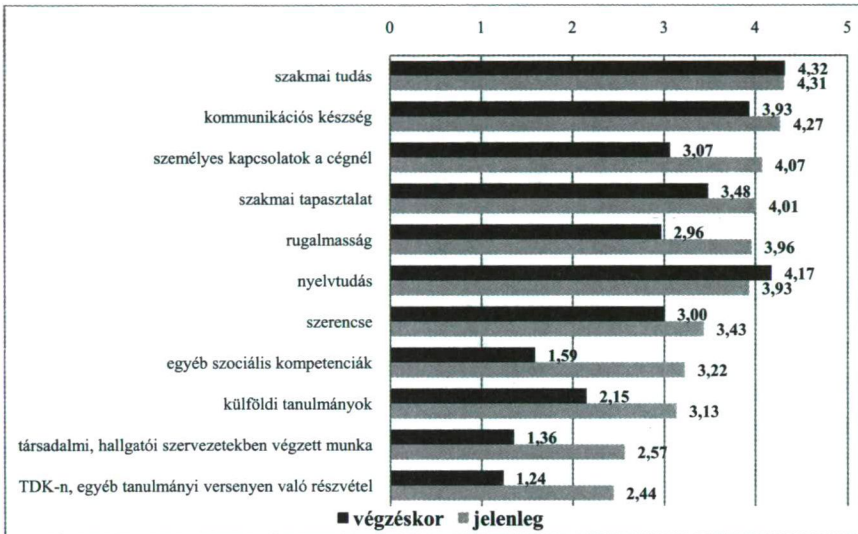

2. ábra. Elképzelt és realizált munkabér a 2006-ban végzeteknél
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

3.2. megszerzett képzettségek/képességek

A következő része a kérdőívnek az öregdiákok által fontosnak tartott, vélt kompetenciákra kérdezett rá. A szakmai tudás, a kommunikáció szerepének jelentőségét jelzik azok a válaszok, melyek a munkavégzés és a személyes fejlődés fontossága szempontjából feltett kérdésekre adtak a megkérdezettek. A lehetséges 11 kompetencia sorrendjét a 3. ábra mutatja.

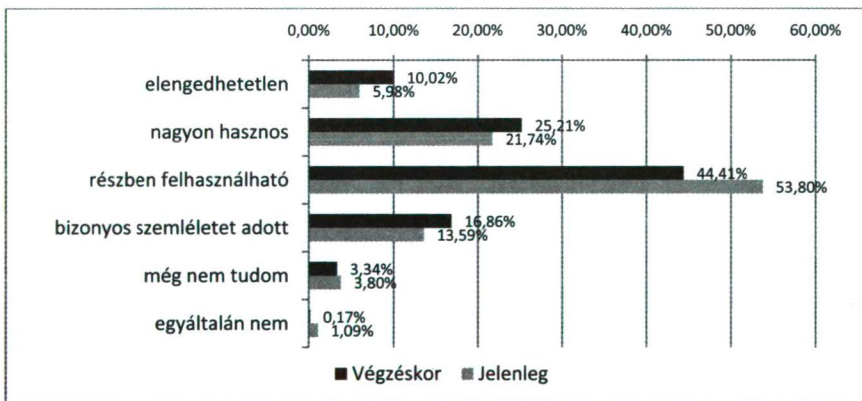
Amennyiben összehasonlítjuk a végzéskor és a jelenlegi véleményt a személyes kompetenciákról, akkor egyfajta kettősség mutatkozik meg, azaz találunk azonosságokat és jelentős eltéréseket is. Talán legfontosabb, hogy mindkét alkalommal a szakmai tudást tartották a legfontosabbnak a megkérdezettek és a kommunikációs képesség és a nyelvtudás is magas értéket kapott a kérdőívek kitöltésekor. Az eltérések oldalán legszembetűnőbb a személyes kapcsolatok és a rugalmasság értékének megnövekedése. Ugyancsak érzékelhető egy jelentősebb növekedés a „hátsó szektorban” is, azaz ma már jóval többre értékeli az öregdiákok a szociális kompetenciákat, a külföldi tanulmányokat, a tanulmányok mellett egyes szervezetekben végzett munkát és a tanulmányi versenyeken való részvételt.

3. ábra. Az elhelyezkedést és a munkát segítő tényezők
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

2.3. Az egyetemi képzés értékelése

Arról is megkérdeztük az egykori hallgatókat, hogy mennyire tartják használhatónak az egyetemen tanultakat a munkájuk során. A válaszok alapján a képzés megítélése alapvetően pozitívnak tekinthető. A végzést követő években az öregdiákok a tanulmányok hasznosításával kapcsolatos véleménye nem változott jelentősen. Az első három pozitív kategória (elengedhetetlen, nagyon hasznos, részben felhasználható) együttes értéke 80% körüli eredményt adott mindkét esetben, sőt valamelyest, pár %-kal emelkedett is. Mindössze az arányok térnek el az egyes felméréseknél.

4. ábra. A tanulmányok hasznosíthatóságának megítélése a végzéskor és most
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

3. Összefoglalás

A Széchenyi István Egyetem a Nyugat-dunántúli régió egyik szellemi és kulturális központjaként számon tartott intézmény, fontos feladatának tartja, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje a régió munkaerőpiaci igényeit, szerkezeti változásait. Ebben jelentős szerepet tulajdonít a végzetek tapasztalatainak a Diplomás Pályakövetési Rendszer segítségével történő megismerésének. Az első felmérés pozitív visszajelzései azt bizonyítják, hogy az intézménynek fontos szerepe van a város és a régió humán potenciáljának fejlesztésében s ezen keresztül a gazdaság teljesítőképességének növelésében.

Irodalomjegyzék

- Csekei László* (2008): Ami a pályakövetés mögött van. Educatio Kht., Budapest.
- Galasi Péter–Nagy Gyula* (2006): A fiatal diplomások munkaerőpiaci helyzete 1999–2003. Educatio, Budapest.
2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról.
- Tamándl László* (2009): Graduate survey at the Széchenyi István University, „Economy, cash-flow and management” conference. University of Economics, Bratislava.